

Mallivastaukset

Johdantoa variationistiseen tutkimukseen

1. Variaatiolla tarkoitetaan tilannetta, jossa samaa merkitystä (esim. 'viittaus puhekumppaniin') ilmaistaan kahdella tai useammalla muodolla. Variaabeliksi kutsutaan ilmaistavaa merkitystä (esim. 'yksikön toisen persoonan subjektipronomini'). Variantti on kukin muodoista, joilla tätä merkitystä ilmaistaan (esim. edellä mainitun variaabelin variantteja voivat olla pronominit *sinä*, *sie*, *sä*).
2. Variationismia on käytetty erityisesti foneettisen vaihtelun tutkimuksessa, koska tällaisessa vaihtelussa merkitys yleensä pysyy selkeästi samana, vaikka muodoissa esiintyy vaihtelua. Esimerkiksi englannin verbimuodoissa esiintyvä morfeemin *-ing* voi ääntyä [iŋ] tai [in] ilman että muodon merkitys muuttuu. Tähän vaihteluun vaikuttavat monet kielenulkoiset tekijät kuten tilanne, rekisteri ja puhujan käyttämä varieteetti (esim. murre tai sosiolekti). Morfosyntaktisessa ja leksikaalisessa variaatiossa kriteeriä "sama merkitys" voidaan harvoin soveltaa näin yksiselitteisesti.
3. Yleisesti ottaen variationismia voidaan soveltaa silloin, kun samaa muotoa voidaan ilmaista kahdella tai useammalla tavalla. Variationistinen lähestymistapa ei sovellu esimerkiksi sen tutkimiseen, miten yleisesti jotakin ilmiötä esiintyy tietyssä aineistossa.

Vaihtelun mahdollistava konteksti ja vastuullisuusperiaate

1. Esimerkissä esiintyvää vaihtelua tapahtuu kyseisten pronominiin nominatiivimuodossa, kuten annetussa esimerkissä (*Kuka~ketä lähtee mukaan?*). Sen sijaan vaihtelun mahdollistavan kontekstin ulkopuolelle pitäisi rajata partitiivimuodot, joissa vain muoto *ketä* on mahdollinen (esim. *Ketä rakastat?*).
2. Tutkittava variaabeli on yksikön toisen persoonan puhuttelumuoto (tai puhekumppaniin viittaava puhuttelumuoto) ja sen variantit ovat todennäköisesti

ainakin *sinä* ja *te* (eri taivutusmuotoineen). Vaihtelun mahdollistavaan kontekstiin kuuluvat puhetilanteet, joissa puhutellaan yhtä ihmistä: jos puhuteltavia on monta, käytetään joka tapauksessa monikollista pronominia *te*. Vastuullisuusperiaatteen huomioiminen voi tarkoittaa tässä esimerkiksi sitä, että jos tutkittava ilmiö on teitittely, tutkitaan myös sinuttelua ja huomioidaan siten kaikki aineistossa olevat tapaukset, joissa tutkittava variaabeli esiintyy.

Aineiston koodaus

Muuttujia voisivat olla ainakin puhujan rooli tilanteessa (arvot: tarjoilija, asiakas), puhujan ikä (arvot: esim. kolme eri ikäryhmää), sukupuoli (arvot: mies, nainen, muu), puhujan äidinkieli ja/tai murre, jne.